
İDARE HUKUKUNA GİRİŞ

2019-2020 Özet Notları

Dr. Mustafa Afyonluoglu

Bu dokümanın en güncel şekli, ücretsiz olarak <http://afyonluoglu.org/aof-ders-notlari/> adresinden indirilebilir.

© 2019-2021 Dr Mustafa AFYONLUOĞLU - Dokümandan alıntı yapılması halinde kaynak gösterilmesi zorunludur. Başka bir yerde yayımlanması, web sitesinin referans gösterilmesi ve orijinal şekli üzerinde ekleme, değişiklik ve kesinti yapmamak kaydı ile izne tabi değildir.

© 2019 - 2021 Dr. Mustafa AFYONLUOGLU

Sorumluluk Reddi: Bu dokümanda yer alan bilgiler 2019-2020 Eğitim Döneminde AÖF E-Kampüs'te yayımlanan ders materyalleri, ilgili eğitim videoları ve ilgili mevzuat dikkate alınarak hazırlanmıştır. Dokümandaki bilgilerde yer alan olası hata ve eksikliklerden sorumluluk kabul edilmemektedir. Adalet programı sınavlarına hazırlanmada temel kaynak olarak Anadolu Üniversitesi e-Kampüs sisteminde yer alan ders materyalleri esas alınmalıdır.

Bu dokümanın en güncel şekli, ücretsiz olarak <http://afyonluoglu.org/aof-ders-notlari/> adresinden indirilebilir.

Dokümandan alıntı yapılması halinde kaynak gösterilmesi zorunludur.

Başka bir yerde yayımlanması, web sitesinin referans gösterilmesi ve orijinal şekli üzerinde ekleme, değişiklik ve kesinti yapmamak kaydı ile izne tabi değildir.

Son Güncelleme Tarihi: 31.12.2021

AÖF HUK103U İdare Hukukuna Giriş Ders Notları

Hazırlayan: Dr. Mustafa AFYONLUOĞLU

Anadolu Üniversitesi
Açık Öğretim Fakültesi Adalet Programı
HUK103U İdare Hukukuna Giriş Ders Notları

ÜNİTELER

- Ünite 1: İdari Etkinliklerin Hukuki Çerçevesi
- Ünite 2: İdari Teşkilat
- Ünite 3: Hukuk Devleti, İdari İşlemler ve İdari Sözleşmeler
- Ünite 4: TC Devlet İdaresinin Görevleri ve Kamu Hizmeti
- Ünite 5: Kolluk
- Ünite 6: Kamu Görevlileri
- Ünite 7 : İdarenin Malları ve Kamulaştırma
- Ünite 8: İdarenin Sorumluluğu

İLGİLİ MEVZUAT (Doğrudan Erişim Adresi: <http://afyonluoglu.org/aof-mevzuat-idare/>)

Temel Kanunlar

- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>

İlgili Diğer Kanunlar

- 442 sayılı Köy Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.657.pdf>
- 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf>
- 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.2559.pdf>
- 2575 sayılı Danıştay Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2575.pdf>
- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577.pdf>
- 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2692.pdf>
- 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu:
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2803.pdf>
- 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2886.pdf>
- 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2911.pdf>
- 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3201.pdf>
- 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun:
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4483.pdf>
- 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4734.pdf>
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5018.pdf>
- 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5188.pdf>
- 5202 sayılı Savunma Sanayii Güvenliği Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5202.pdf>
- 5253 sayılı Dernekler Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5253.pdf>
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf>
- 5326 sayılı Kabahatler Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5326.pdf>
- 5393 sayılı Belediye Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>
- 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5434.pdf>
- 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf>
- 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Hizmetlerine İlişkin Kanun:
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5449.pdf>

- 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5502.pdf>
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>
- 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5747.pdf>
- 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6183.pdf>
- 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.7245.pdf>

Özel İdari Hizmet Kollukları ile İlgili Diğer Kanunlar

- 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.211.pdf>
- 618 sayılı Limanlar Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.618.pdf>
- 6831 sayılı Orman Kanunu: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6831.pdf>
- 3497 sayılı Kara Sınırlarının Korunması ve Güvenliği Hakkında Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3497.pdf>
- 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.4081.pdf>
- 5188 sayılı özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5188.pdf>

İçindekiler

Contents

Kısaltmalar	v
ÜNİTE 1: İdari Etkinliklerin Hukuki Çerçevesi	1
İdare Hukukunun Özellikleri	1
İdare Hukukunun Kaynakları	1
Anayasanın İdareye İlişkin Temel İlkeleri ve Türk İdare Teşkilatı	2
ÜNİTE 2: İdari Teşkilat	5
Merkezi İdare	5
Merkeze Yardımcı Kuruluşlar	7
Taşra Teşkilatı	7
Yerinden Yönetimler	8
Kamu Kurumları Sınıflandırması	10
ÜNİTE 3: Hukuk Devleti, İdari İşlemler ve İdari Sözleşmeler	10
Hukuk Devleti	10
İdari İşlemler	12
İdari Sözleşmeler	13
ÜNİTE 4: Türkiye Cumhuriyeti Devlet İdaresinin Görevleri ve Kamu Hizmeti	14
Türkiye Cumhuriyeti Devlet İdaresinin Görevleri	14
Kamu Hizmeti	14
Kamu Hizmeti Türleri	15
Kamu Hizmetlerinin Görülme Usulleri	15
ÜNİTE 5: Kolluk	16
Kamu Düzeni	16
Kolluk Türleri	16
Kolluk Makamları, Amirleri ve Personeli	17
Kolluk İşlemleri	17
Kolluk Usulleri	18
ÜNİTE 6: Kamu Görevlileri	18
Kamu Görevlisi Kavramı, Memurluk Mesleği ve Hukuki Statüsü	18
Memurların Ödev, Sorumluluk ve Hakları	19
Memurların Disiplin ve Cezai Sorumlulukları	20
Memurluğun Sona Ermesi ve Memurluğa İlişkin Diğer Hususlar	21
ÜNİTE 7: İdarenin Malları ve Kamulaştırma	21
İdarenin Malları	21

Kamusal Malların Tasnifi	22
Kamusal Malların Özellikleri	22
Kamusal Mallardan Yararlanma	23
Kamulaştırma (istimlak)	23
Kamulaştırmanın Aşamaları	23
ÜNİTE 8: İdarenin Sorumluluğu	24
Sorumluluk ve İdari Sorumluluk Kavramı	24
Kusura Dayalı Sorumluluk	24
Kusursuz Sorumluluk	25
İdarenin Sorumluluğunun Şartları	25
İdarenin Sorumluluğunu Etkileyen Haller	26
Zararın Tazmini	26

Kısaltmalar

AY	Anayasa
AYM	Anayasa Mahkemesi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BİM	Bölge İdare Mahkemesi
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
CB	Cumhurbaşkanı / Cumhurbaşkanlığı
CHS	Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi
DAP	Doğu Anadolu Projesi
DHİMİ	Devlet Hava Meydanları İşletmesi
DMK	Devlet Memurları Kanunu
DOKAP	Doğu Karadeniz Projesi
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
İDT	İktisadi Devlet Teşekkülü
KGK	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİK	Kamu İhale Kurumu
KİK	Kamu İktisadi Kuruluşu
KİT	Kamu İktisadi Teşebbüsü
KOP	Konya Ovası Projesi
KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
KVKK	Kişisel Verileri Koruma Kurumu
NDK	Nükleer Düzenleme Kurumu
OYAK	Ordu Yardımlaşma Kurumu
ÖSYM	Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi
RTÜK	Radyo Televizyon Üst Kurulu
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
TBB	Türkiye Barolar Birliği

TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	Türkiye Cumhuriyeti
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TMMOB	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TNB	Türkiye Noterler Birliği
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TTB	Türk Tabipleri Birliği
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜVASAŞ	Türkiye Vagon Sanayisi A.Ş.
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

Bu özet dokümanı, Anadolu Üniversitesi AÖF Adalet Programı 2019-2020 öğretim yılı ders kitabı (Şubat 2019), canlı ders anlatımları ve ilgili mevzuat esas alınarak hazırlanmıştır.

ÜNİTE 1: İdari Etkinliklerin Hukuki Çerçevesi

İdare: Belli bir amaca ulaşmak için kurulan örgüt veya bu amaca ulaşmak için yürütülen planlı insan faaliyeti

Konusu: kamu hizmetleri

Yasama: Devletin hukuku ve özellikle genel nitelik ve içerikteki hukuk kurallarının oluşumunu sağlayan işlev > **TBMM**

Yargı: Yasama organınca oluşturulan hukuk kurallarının birey, toplum ya da devlete ait birimlerce ihlali halinde, ortaya çıkabilecek hak kayıplarını gidermeye ve bireylerin uyuşmazlıklarını çözmeye yönelik işlev > **Mahkemeler**

Yürütme: Yasaların ve temel siyasetin yürütülmesi ile ilgili bir yetki ve görev

İdare Hukukunun Özellikleri

- Bağımsız ve genç (19. yy.) dalıdır
- Derlenmemiş (mevzuat birliği olmayan) bir hukuk dalıdır
- İctihadi (yargı kararlarına dayanan) bir hukuk dalıdır
- Kamu yararı üstün tutulduğu için idare üstün durumdadır (eşitsizlik ilkesi)
- Millidir
- Anayasa hukukunun somutlaşmış halidir
- Dinamik bir hukuk dalıdır
- Disiplinler arası bir hukuktur
- Uyuşmazlıklar idari yargıda (idare ve vergi mahkemeleri, BİM, Danıştay) çözümlenir

İdare Hukukunun Kaynakları

- Asli Kaynaklar:

Yazılı	Anayasa, milletlerarası hukuk (uluslararası antlaşmalar vd.), kanun, CB Kararnameleri, CB Kararları, idarenin düzenleyici işlemleri (Yönetmelik/talimatname, genelge, yönerge, sirküler, koordinasyon kararları, prensip kararları, tamimi, talimat, kararname, tebliğ, duyuru, ...)
Yazısız	Örf-Adet (Gelenek) Hukuku (İdari teamüller ve bütün örf ve adetler kaynak değildir.)

- Yardımcı Kaynaklar

Doktrin	Öğreti: İdare hukukunda çalışan kişilerin (akademisyen, hukukçu), idare hukukunun geliştirilmesine yönelik yaptıkları bilimsel çalışma, araştırmalar [Örnek: Anayasa Mahkemesinin kararlarında hukukçuların ve akademisyenlerin eserlerine atıflar yapıldığı görülür]
İctihat	Mahkeme kararları (Yol gösterici ve yardımcı kaynaklardır, bağlayıcı değildir) <ul style="list-style-type: none">• Bilimsel içtihat• Yargı içtihadı İstisna: İctihatları Birleştirme Kurulu kararları bağlayıcıdır.

Anayasanın İdareye İlişkin Temel İlkeleri ve Türk İdare Teşkilatı

- **İdarenin bütünlüğü ilkesi:** “İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.” (AY md 123)

Hiyerarşi: Aynı tüzel kişilik içerisindeki birimler ile merkezî idârenin başkent ve taşra örgütleri arasındaki sıralı hukuki bağıdır. (Merkezi idare ile ülke çapında bir örgüte sahip hizmet bakımından yerinden yönetim kuruluşlarının başkent ve taşra örgütlenmesi, yerel yönetimlerin çeşitli birimleri ve aynı tüzel kişilik içindeki birimler arasında kademeli şekilde astlık-üstlük ilişkisi oluşturacak hukuki bağ)

Kapsamı:

- Emir ve talimat verme yetkisi
- Hiyerarşiden kaynaklanan iptal yetkisi
- Düzeltme de değiştirme yetkisi
- Astın yerine geçerek işlem tesis etme yetkisi

İdarî vesayet: İdarenin bütünlüğünü sağlaması amacıyla merkez konumundaki kamu tüzel kişisinin (İçişleri Bakanlığı, vali, kaymakam ...) yerinden yönetim kuruluşları üzerinde sahip olduğu denetim yetkisidir.

“Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesine, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller çerçevesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.” (AY md 127/5)

Özerklik: Kamu tüzel kişilerinin kamu hizmetlerini yürütürken kendi organlarıyla karar alıp uygulaması ve bu sırada kendi mali kaynaklarını kullanmasıdır.

- Bilimsel özerklik
- İdarî özerklik
- Malî özerklik

- **İdarenin Kamu Tüzel Kişiliklerinden Oluşması İlkesi**

Kamu tüzel kişilikleri: Kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak bir idarî işlemle kurulan üstün ve ayrıcalıklı yetkilerle donatılan devlet tüzel kişiliğinden ayrı tüzel kişilikler

- **Kanuni İdare İlkesi:** “Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.” (AY md 106)
- **İdarenin Kanuniliği İlkesi:** İdarenin işlemleri, karşıtı kanıtlanıncaya dek, yasaya uygun olduğu kabul edilir
- **Merkezden Yönetim ve Yetki Genişliği İlkesi:** “İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.” (AY md 123)

Sakıncalar:

- bürokrasinin çoğalması
- demokrasiye zarar gelmesi
- görev yapanların hizmetin gerekleri yerine merkezin isteklerini yerine getirmesi
- **Yetki Genişliği İlkesi:** merkez adına karar almaya yetkili amirlerin karar alma ve uygulama yetkilerinin bir kısmının başkentteki veya taşradaki bazı yüksek memurlara aktarılması
- **Yerinden Yönetim İlkesi:**
 - Yerine göre
 - Hizmetine göre

Faydaları:

- Halkın katılımı sağlanır
- Kamu hizmetlerinin daha verimli, hızlı ve etkin biçimde görülmesi sağlanır
- Bürokrasi azalır

Sakıncaları:

- üniter devleti tehdit etmesi
- mali özerkliğin kötüye kullanılabilmesi riski

Yetkide Paralellik İlkesi: Bir idarî işlemi yapmaya yetkili makamın o işlemi kaldırmaya veya değiştirmeye de yetkili olması

Usulde Paralellik İlkesi: İdarî işlemin yapılması sırasında izlenen şekil ve usul kurallarının o işlemin değiştirilmesi veya kaldırılması sırasında da izlenmesi

Organik Anlamda İdare:

- Yasama Organı (TBMM), Yargı Organları (Mahkemeler) ve teorik olarak Yürütme Organlarının siyasi bölümü (*Cumhurbaşkanı ve Bakanlar*) idare değildir.
- **Devleti Hukuki Fonksiyonları:**

Yasama	TBMM: Yasa çıkarma, parlamento kararı gerçekleştirme
Yürütme	İdare: Yasama ve yargı dışındaki tüm faaliyetler
Yargı	Bağımsız mahkemeler: Bir uyuşmazlığı temelden çözmeye yönelik faaliyetler

- **İdari Fonksiyon:**
 - Kamu yararını gerçekleştirmek üzere
 - İdari işlemlerle
 - Kamu gücü kullanılarak
 - Bireylerle doğrudan ilgili olarak
 - Kesintisiz biçimde gerçekleştirilen
 - Kamu hizmetleridir.
- **Geniş Anlamda İdare Hukuku:** İdare hukukuna ilaveten; İdare, özel mallarına ilişkin, yaptığı işlemlere (*Yap-İşlet-Devret işleri*) işlem, çalıştırdığı kişilere (*sözleşmeli personel*) özel hukuk hükümlerine göre hareket ettiği faaliyetler de söz konusudur.

Anglo-Sakson Sistemi (Adli İdare Sistemi): UK, ABD, ... (*Genel hukuk dışında ayrı bir idare hukuku yoktur ancak idare mahkemeleri vardır, adliyede ihtisaslaşmış -aynı trafik mahkemesi, iş mahkemesi gibi- bir durumdadır, vaka hukuku ve içtihat hukukuna dayalı olarak idari nitelikteki uyuşmazlıkları çözer*)

Kara (Kıta) Avrupası Sistemi (İdari Rejim Sistemi): Fransa kaynaklıdır. AB ülkeleri ve TR'de uygulanır. Müstakil bir idare hukuku vardır. kamu hukuku / idare hukuku mevcuttur. İdarenin, devletin kamu gücüne dayanılarak, karşı tarafın iradesini sormaksızın hukuki sonuç doğurmaya yönelik gerçekleştirdiği eylemlerinden dolayı uyuşmazlık çıkması halinde bunların çözülmesine yönelik olarak adli yargı sistemine ilaveten idari yargı sistemine tabi mahkemeler (*Danıştay, bölge yargı -istinaf mahkemeleri, idari vergi mahkemeleri vd.*) bulunur.

- İdari hukuk işlemleri tek taraflıdır.
- İşleyişe ilişkin düzenlemeler ayrıca kanunlarda yer almaz. Hatta idari usul kanunu dahi mevcut değildir. Bu sebeple büyük ölçüde içtihatlarla geliştirilmiştir. Genelde Danıştay kararlarına dayanır. İşleyişi tarif eden muhtelif kanunlar vardır:
 - Kamulaştırma Kanunu
 - Bilgi Edinme Kanunu
 - Devlet Memurları Kanunu
 - Kamu İhale Kanunu
 - vb.

Uygulama Alanı:

- Kamu Gücü: Bu eylemlerden dolayı ortaya çıkan uyuşmazlıklarda idare hukuku uygulanır.
- Kamu Hizmet

Kişi: Dış dünyaya yansıyan iradesinin hukuki anlamda hüküm ve sonuç doğurduğu kabul edilenler

Tüzel Kişilik: İnsan topluluklarının ortak ve hukuki, meşru çıkarlarını savunmak ve sağlamak ile belirli bir malın belirli bir amacın gerçekleştirilmesini sağlamaya yönelik olarak tahsis edilmesi ve bu topluluk ya da mal varlığına kişilik tanınması (**Örnek:** dernekler, sendikalar, siyasi partiler, şirketler, belediyeler, il özel idareleri, köyler, vakıflar ...)

“Başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar. Amacı hukuka ve ahlaka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.” (TMK md 47)

• Kamu Hukuku Tüzel Kişiliği

- **Örnek:** YÖK, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ...
- İdare hukukuna tabidir
- Kamu kudretini kullanır
- Düzenleyici işlem yapabilirler
- Malları kamu malı sayılır
- İstihdam edilen personel kural olarak kamu görevlisi ve memurdur
- Gelirleri kamu geliridir ve 6183’e göre tahsil edilir
- Alacakları icra hukuku anlamında imtiyazlı alacaklardır
- Kamu tüzel kişiliklerine katılmakta ilgilinin serbest iradesi etkili olmaz

• Özel Hukuk Tüzel Kişiliği

- Üyelerini ve ortaklarını bağlayıcı mahiyette işlem yapabilir
- Amacı kar elde etmektir (*ticari*)
- İstihdam edilen personel İş Kanunu’na tabidir

“Kamu tüzel kişiliği, ancak kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur” (AY md 123)

- Tüzel kişiliğin cezai sorumluluğu yoktur, suç teşkil edecek işlem ya da faaliyette bulunulursa faaliyette bulunanların cezai sorumluluğu olur.
- hukuki ve mali sorumluluk vardır

Karın: Varsayım

Hukuka Uygunluk Karinesi: Bir işlem yapıldığı andan itibaren; bir taraf konuyu mahkemeye götürüp hukuka uygun olmadığına ilişkin karar aldırıncaya kadar, (işlemin hukuka uygun olmadığı bilinse dahi) hukuka uygun kabul edilir.

- Yerinden yönetim Anayasal ilkedir (**AY md 123**)
- İllerin idaresi yetki genişliğine dayanır (**AY md 126**)
- Bakanlıkların ayrı tüzel kişilikleri yoktur.
- İdari Vesayet: (**AY md 127**)

ÜNİTE 2: İdari Teşkilat

Merkezi İdare

Cumhurbaşkanlığı

- **Cumhurbaşkanı:**

- Hem siyasi hem idari açıdan Devletin başıdır.
- Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milleti'nin birliğini temsil eder.
- Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- **Görev ve yetkileri: (AY md 104)**
 - Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü TBMM'de açılış konuşmasını yapar.
 - Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclis'e mesaj verir.
 - Kanunları yayımlar.
 - Kanunları tekrar görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderir.
 - Kanunların, TBMM İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar.
 - Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları atar ve görevlerine son verir.
 - Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler.
 - Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.
 - Milletlerarası antlaşmaları onaylar ve yayımlar.
 - Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.
 - Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.
 - TBMM adına Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Başkomutanlığını temsil eder.
 - Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kullanılmasına karar verir.
 - Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.
 - Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda CB kararnamesi çıkarabilir.
 - Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir.
- **Görev ve yetkileri: (AY diğer maddeler)**
 - Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kullanılmasına karar vermek,
 - Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak,
 - Seçimlerin yenilenmesine karar vermek,
 - TBMM'yi ara verme veya tatil sırasında olağanüstü toplantıya çağırarak,
 - Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri, teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulmasını Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlemek,
 - Devlet Denetleme Kuruluna denetleme, inceleme, araştırma ve idari soruşturma yaptırmak; Kararname ile Kurulun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işlerini düzenlemek,
 - Millî Güvenlik Kurulu'na başkanlık etmek ve kararname ile Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilat ve görevlerini düzenlemek,
 - Olağanüstü hal ilan etmek, süresi dolduğunda TBMM'den uzatılmasını talep etmek ve olağanüstü hallerde kanun hükmünde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarmak,
 - Kamu tüzelkişilikleri kurmak,
 - Mahalli idarelerin birlik kurmalarına izin vermek,
 - Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun bağlı olacağı Bakanı görevlendirmek,
 - YÖK üyelerini ve rektörleri seçmek,
 - Anayasa Mahkemesi'ne toplam **on iki üye** seçmek,

- Yargıtay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından gizli oyla belirleyeceği **beşer aday arasından** dört yıl için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcı vekilini seçmek,
- Danıştay üyelerinin **dörtte birini** seçmek,
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu'na **dört üye** seçmek,
- Bütçe ve kesin hesap kanun teklifini TBMM'ye sunmak,
- Kanunla yetki verilmesi halinde dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek malî yükümlülükler koymak ve bunları kaldırmak,
- **Cumhurbaşkanı Yardımcıları:**
 - Milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır.
 - Görevleriyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.
- **Cumhurbaşkanlığı Makamı:**
 - Özel kalem müdürlüğü
 - Başdanışman ve danışman
 - Özel temsilci
- **Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı**
- **Cumhurbaşkanlığı Politika Kurulları**
 - Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu
 - Eğitim ve Öğretim Politikaları Kurulu
 - Ekonomi Politikaları Kurulu
 - Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu
 - Hukuk Politikaları Kurulu
 - Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu
 - Sağlık ve Gıda Politikaları Kurulu
 - Sosyal Politikalar Kurulu
 - Yerel Yönetim Politikaları Kurulu
- **Cumhurbaşkanlığı Ofisleri**
 - Dijital Dönüşüm Ofisi
 - Finans Ofisi
 - İnsan Kaynakları Ofisi
 - Yatırım Ofisi
- **Bağlı Kurum ve Kuruluşlar**
 - Devler Denetleme Kurulu

Bakanlıklar

- Adalet Bakanlığı
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
- Dışişleri Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Gençlik ve Spor Bakanlığı
- Hazine ve Maliye Bakanlığı
- İçişleri Bakanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Milli Eğitim Bakanlığı
- Milli Savunma Bakanlığı

- Sağlık Bakanlığı
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- Tarım ve Orman Bakanlığı
- Ticaret Bakanlığı
- Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı
- **Bakanlık Yapısı**
 - Bakan
 - Bakan Yardımcısı
 - Bakan Müşavirliği
- **Yapılanma**
 - Merkez teşkilatı
 - Taşra Teşkilatı
 - İl kuruluşları
 - İlçe kuruluşları
 - Taşra kuruluşları
 - Yurtdışı teşkilatı
 - Bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlar

Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı

Merkeze Yardımcı Kuruluşlar

- Danıştay
- Sayıştay
- Milli Güvenlik Kurulu
- Yüksek Askeri Şura
- Milli Eğitim Şurası
- Sağlık Şurası
- Yüksek Planlama Kurulu
- Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu
- Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu
- Ekonomik ve Sosyal Konsey

Taşra Teşkilatı

- 1864 Tuna Vilayeti Nizamnamesi → vilayet – sancak – kaza – karye - köy
- Toplam 81 il ve 921 ilçe (30 tane büyükşehirde bulunan 519 ilçe belediyesi dahil), 1399 belediye ve 18.335 köy mevcuttur
- Büyükşehir olmayan 51 ilde ilin valisi, aynı zamanda merkez ilçelerin yönetimini de üstlenmektedir

İl Genel İdareleri

- Vali
 - Merkez ilçenin idaresinden de sorumludur. Yani merkez ilçede kaymakamlık görevi de yapmaktadır.
- İl İdare / Şube Başkanları (İl Müdürleri)
- İl İdare Kurulu (valinin başkanlığı altında hukuk işleri müdürü, defterdar, milli eğitim, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, tarım ve veteriner müdürleri)

İlçe İdaresi

- Kaymakam

- İlçe içindeki idarî kuruluşları denetler ve aralarında iş birliğini sağlar.
- İlçedeki bütün kolluk güçleri, kaymakamın emri altındadır.
- Kaymakamın hiyerarşik âmiri Validir
- İlçe, yetki genişliği esasına göre yönetilmez.
- İlçe idare şube başkanları
 - İçişleri Bakanlığı → İlçe Emniyet Müdürlüğü / Amirliği, Sivil Savunma Müdürlüğü / Memurluğu, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Müdürlüğü
 - Hazine ve Maliye Bakanlığı → Mal Müdürlüğü
 - Sağlık Bakanlığı → İlçe Sağlık Müdürlüğü
 - Milli Eğitim Bakanlığı → İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
 - Tarım ve Orman Bakanlığı → İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü
- İlçe idare kurulu
- **Bölge Yönetimi**
 - Tek bir kamu hizmetini tüm ülke çapında sunan örgütlenmeler:
 - ❖ Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü
 - ❖ Karayolları Genel Müdürlüğü
 - ❖ Vakıflar Genel Müdürlüğü
 - ❖ Orman Genel Müdürlüğü vd.
 - Birden çok kamu hizmetini belirli ve sınırlı sayıda illere sunan bölgesel örgütler:
 - ❖ Güneydoğu Anadolu Projesi (**GAP**) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
 - ❖ Doğu Anadolu Projesi (**DAP**) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
 - ❖ Doğu Karadeniz Projesi (**DOKAP**) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
 - ❖ Konya Ovası Projesi (**KOP**) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
 - Kalkınma Ajansları
 - ❖ 26 tanedir
 - ❖ **Teşkilat yapısı:**
 - ❖ Kalkınma Kurulu
 - ❖ Yönetim Kurulu
 - ❖ Genel Sekreterlik
 - ❖ Yatırım Destek Ofisleri

Yerinden Yönetimler

İl, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını “adem-i merkezîyet” (*yerinden yönetim*) ilkesi prensibince idari, mali ve hukuki özerklik içinde yürüten, karar organları seçimle iş başına gelen, merkezi idarenin idari vesayet denetimine tabi kamu tüzel kişiler

- **İl Özel İdaresi:** il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idarî ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.
- **Belediye:** 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesine göre, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.
 - Büyükşehir Belediyesi (*5216 sayılı kanun*) Belediye merkezi ve 10 km uzaklıktaki yerlerin toplam nüfusu > 750.000 olmalı
- **Köy** (*442 sayılı Köy Kanunu*): Nüfusu 150 ile 5.000 arasında olan, taşınır ve taşınmaz mallara sahip, kendisine verilen mahalli müşterek hizmetleri yapan kamu tüzel kişiliğidir.
 - 6360 sayılı kanun, büyükşehir belediyesi olan illerde il sınırları dahilinde bütün köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması ve mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmasını hüküm altına almıştır.
- **Mahalle** (*Tüzel kişiliği yok*)

- **Mahalli İdare Birlikleri**

İl Özel İdaresi: Büyük şehir belediyesi yoksa belediye mücavir alanları dışındaki yerler

İl Genel Meclisi	En üst karar organı
İl Encümeni	Valinin (katılamazsa genel sekreterin) başkanlığında 5 üyeden oluşur
Vali	Yürütme Organı

Belediye

Belediye Meclisi	Genel karar organıdır. Belediye başkanı başkanlık eder
Belediye Encümeni	Belediyenin günlük işlerini yönetir ve meclis kararlarını yürüten kurul
Belediye Başkanı	Belediyenin tüzel kişiliği temsil eden ve seçimle gelen kişi

Büyükşehir Belediyesi

Büyükşehir Belediye Meclisi	
Büyükşehir Belediye Encümeni	
Büyükşehir Belediye Başkanı	

Köy İdaresi

Köy Derneği	Köydeki seçmenler tarafından oluşturulan organ, ihtiyar meclisi ve muhtarı bu dernek seçer
Köy İhtiyar Meclisi	Karar organı
Köy Muhtarı	Yürütme organı

Mahalle

Muhtar	
İhtiyar Heyeti	

Mahalli İdare Birlikleri

Birlik Meclisi	
Birlik Encümeni	
Birlik Başkanı	

Hizmet Bakımından Yerinden Yönetim Kuruluşları

- Mahalli idarelerde belli bir coğrafya sınırı belirlerken hizmet bakımından kuruluşların sınırları, belli bir hizmettir
 - Kamu Kurumları: TÜBİTAK, BDDK, KİT, ...
 - Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları: Esnaf odaları, Barolar, TNB, Ticaret Odaları, TOBB, TESK, ...

Kamu Kurumları Sınıflandırması

Faaliyet Konularına Göre Kamu Kurumları

İdari	Karayolları
İktisadi	KİT (233 sayılı KHK) <ul style="list-style-type: none">• Kamu İktisadi Kuruluşları (KİK) → DHMI• İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT) → Ziraat Bankası• Müessese → Emlak Konut A.Ş.• Bağlı Ortaklık → TÜVASAŞ• İştirak →
Sosyal	çalışma, sağlık, konut, dinlenme, eğlenme, işsizlik emeklilik alanlarında hizmet veren kurumlar (Örnek: <i>OYAK, Basın İlan Kurumu, Toplu Konut İdaresi, Türkiye İş Kurumu, SGK ...</i>)
Bilimsel, Teknik ve Kültürel	(Örnek: <i>Üniversiteler, YÖK, TÜBİTAK, TÜBA, ÖSYM, TRT, ...</i>)
Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları	(Örnek: <i>TTB, TBB, TMMOB, Ticaret Borsaları Birliği, ...</i>)
Düzenleyici ve Denetleyici Kamu Kurumları	(Örnek: <i>RTÜK, BDDK, EPDK, SPK, Rekabet Kurumu, BTK, KİK, KGK, KVKK, NDK, ...</i>)

Hizmet Sundukları Yer Açısından Kamu Kurumları

Ulusal	
Bölgesel	
Yerel	

Yönetim Biçimleri Açısından Kamu Kurumları

- Kamusal yönetim biçimleri uygulanan kamu kurumları
- Özel yönetim biçimleri uygulanan kamu kurumları

ÜNİTE 3: Hukuk Devleti, İdari İşlemler ve İdari Sözleşmeler

Hukuk Devleti

Kamu Yararı: toplumda sayıca fazla olanlar çıkarının sayı bakımında az olan kişi ya da kişilerin yararlarına üstün tutulması

Hukuk Devleti: Kamu kudretinin sınırlarının belirlendiği normların hiyerarşize edildiği (*yukarıdan aşağıya doğru sıralandığı*) devlet (*Hans Kelsen*) → *Hukuk devleti tabiri daha çok Kara Avrupası ülkelerinde kullanılmaktadır.*

Basit bir vatandaşın başlayıp kamu otoritesini en üst düzeyde kullanan herkesin hukuka bağlı, hukuka saygı gösteren hukuki ve kurumsal bir örgütlenmedir

- **Şekli hukuk anlayışı:** Kamu gücünün hukuka bağlandığı, hukukla kayıtlı olduğu, bağımsız mahkemelerce denetlenebildiği ve kanun yollarının açık olduğu devlet şekli

- **Maddi hukuk anlayışı** : hukukun etik anlamda belli bir içeriğe sahip olması, birtakım değerleri bünyesinde barındırması

Mülk Devleti → Polis Devleti → Hukuk Devleti

Hazine Teorisi: Toplumun huzur ve refahı için her türlü önlem alabilme yetkisine dayanarak hukuk kurallarına bağlı olmayan ve yargı denetimine de tâbi bulunmayan devlet ile özel hukuk hükümlerine tâbi olan ve aleyhinde dava açılabilen hazine birbirinden ayrılmıştır. (*ilke → Katlan ama tazminat iste*)

Hukuk Devletinin Gereklere

- Temel Hak ve Hürriyetlerin Güvence Altına Alınması
- Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması
 - Sınırlama Kanun ile Yapılmalıdır
 - Sınırlamalar Anayasanın İlgili Maddesinde Belirtilen Sebeplere Dayandırılmalıdır
 - Sınırlandırma Ölçülülük İlkesine Uygun Olmalıdır
 - Sınırlandırmanın Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygun ve Temel Hak ve Hürriyetin Özüne Dokunmaması Gerekir

Kazanılmış Haklara Saygılı Olma İlkesi: kanuni şartlara ve iyi niyet ilkesine uygun olarak tesis edilmiş haklara saygı gösterilmesi, hukukun genel ilkelerinden birini oluşturur

Kanunsuz Suç ve Ceza Olmaz İlkesi: Kimse, işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz

Mahkemelerin Bağımsızlığı, Tarafsızlığı ve Yargıç Güvencesi:

“Hiç kimse kanunen tâbi olduğu mahkemelerden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.” (kanuni hakim güvencesi, **AY md 37**)

“Hâkimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirmesini geciktirmez.” (**AY md 138**)

“Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde karar verilebilir. Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur. Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır. Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.” (**AY md 141**)

Yargı Bağımsızlığı: Yargı bağımsızlığı, yargı organlarının, yasama ve yürütme organları karşısında bağımsız olmalarını ve karar verirken hiç kimseden emir, talimat almamaları ve her türlü etkiden uzak kalmalarını ifade eder

Kuvvetler Ayrılığı İlkesi: Egemenlik yetkisinden kaynaklanan uygulamalara bağlı kötüye kullanmaları engellemek ve keyfiliği sınırlamak için devletin içinde bulunan farklı işlevlerin biri birinden ayrılması

Kanunların Genelliği ve Soyutluğu: kanunların benzer durumlar için aynı hüküm ve sonucu öngörmesi gerekir.

Kanun Önünde Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı: Bireyler eşit işlem görmeye ve kendilerine farklı muamelede bulunulmamasını isteme hakkına sahiptirler.

İdarenin Kanuniliği ve Tarafsızlığı: İdare, kamu yararını gerçekleştirmek için kanunlarca açıkça belirtilen yetkiye dayanarak, somut edimler niteliğindeki kamu hizmetlerini idare edilenlere sunar. idare keyfi olarak bireysel hak, hürriyet ve çıkarları sınırlayamaz. İdarenin teşkilatlanması ve faaliyetlerinde kanunun hâkim olması gerekir.

“İdare kuruluş ve görevleri ile bir bütündür ve kanunla düzenlenir” (AY md 123)

İdari İşlemler

• Özellikleri:

- Kural olarak idari makamlar tarafından kamu gücüne dayanılarak yapılır
- Tek yanlı irade açıklamasıdır
- İcraîlik niteliğini taşır ve re’sen icra edilebilir
- Hukuka uygunluk karinesinden yararlanır ve yargısal denetime tabidir

• Unsurları:

• Yetki Unsuru

Yetki: İdari makamı temsil eden kişilerin, kamu tüzel kişisi adına hukuki işlemler yapabilme ehliyeti

- ❖ Yetki kamu düzenine ilişkin olup, yetkisiz olmak kural, yetkili olmak istisnadır
- ❖ Yetki kuralları yorum yoluyla genişletilemez
- ❖ Bu yetkiler, sübjektif hak olarak değil, görev olarak tanınmış yetkililerdir
- ❖ Kanunun açık izni olmadan başkasına devredilemez
- ❖ Yetkisiz makamın yaptığı bir idari işlemin sonradan yetkili makam tarafından onaylanması halinde bile, bu işlemin yetki yönünden sakatlığı ortadan kalkmaz

• Yetki Çeşitleri:

- **Kişi yönünden yetki:** İdari işlemleri yapmaya yetkili, mevzuatla belirlenir
- **Fiili memur teorisi:** Yetisiz kişilerin, bazı şartlar gerçekleştiğinde yaptığı işlemler geçerli ve hukuka uygun sayılır
- **Vekalet:** Kadrolu bir kamu görevlisinin makamının geçici veya sürekli boşalması durumunda yetkili amir tarafından bu makamın geçici olarak görevlendirmeyle doldurulması
- **Yetki ve imza devri:** Kamu görevlilerinin (mevzuatın izin vermesi halinde) yetkilerinin (karar alma yetkisi dahil) bir kısmını sınırlarını belirleyerek alt kademelere devretmesi **yetki devridir (istisnai)**. Yetkiyi devreden makam değişirse yetki devri sona erer. İmza devrinde, karar alma yetkisi devredilmeyip sadece kararı belgelendiren imza yetkisinin devri söz konusudur. Devreden veya devredilen kişi görevden ayrılırsa devir sona erer.
- **Konu yönünden yetki:** Belli konulara ve görevlere ilişkin kararların hangi idari makamlarca alınacağıdır.
- **Yer yönünden yetki:** İdari makamların konu yönünden sahip oldukları yetkiyi kullanabilecekleri coğrafi alandır.
- **Zaman yönünden yetki:** İdari makamların konu yönünden sahip oldukları yetkiyi kullanabilecekleri süredir.
- **Şekil (biçim, usul, prosedür) Unsuru:** İdari işlemin hem biçimini (*yazılılık, gerekçe, ...*) hem de yapılırken uyulması gereken usulü gösterir.

Zimni İşlem: İdare, kendisine yapılan bir başvuru konusunda **60 GÜN** boyunca yazılı veya sözlü hiçbir irade açıklamasında bulunmazsa, yani susarsa, bu durum o başvurunun reddedildiği anlamına gelir

- **Sebepe (neden) Unsuru:** İdari işlemin sebebi, o idari işlemde önce gelen, idareyi o işlemi yapmaya sevk eden ve nesnel hukuk kurallarınca belirlenmiş etkidir.
- **Konu Unsuru:** İdari işlemin konusu, onun doğurduğu hukuki sonuçtur.
- **Amaç Unsuru:** Amaç, idari işlem ile ulaşılmak istenen nihai sonuçtur ve idari işlemin sübjektif unsurunu teşkil eder.
- **Çeşitleri:**
 - **Organik Açısından İdari İşlemler**
 - Yasama organının idari işlemleri
 - Yargı organının idari işlemleri
 - Yürütme organının idari işlemleri
 - **Maddi Bakımdan İdari İşlemler**
 - Genel Düzenleyici İşlemler
 - Bireysel İşlemler (*Genel düzenleyici işlemlerin, belli bir kişiye, nesneye veya olaya uygulanması sonucu ve yalnız bunlar için geçerli durumlar oluşturan işlemler*)
 - Şart İşlemler (*Kişiyi belli bir statüye sokan, o statüde devamını sağlayan ya da statüden çıkararak işlemler*)
 - Öznel İşlem (*Belirli bir kişiye nesneye veya olaya özgü olarak yapılan ve bir benzeri bulunmayan bir durum oluşturan işlemler*)
 - Karma İşlemler (*Maddi açıdan hem genel düzenleyici işlem hem de bireysel işlem özelliği gösteren işlemler*)
 - Birden Çok İlgiliye Yönelik Bireysel İşlemler
 - **İrade Açıklayanların Sayısı Bakımından İdari İşlemler**
 - Basit İradeli İşlemler
 - Kurul (*Toplu*) İşlemler
 - Birleşme İşlemler
 - Zincir İşlemler
 - **Açıklanan İradenin Şekline Göre İdari İşlemler**
 - Açık İşlemler
 - Zımni İşlemler

İlga (Kaldırma): Yetkide ve şekilde paralellik ilkesine uyulmak suretiyle idari işlemlerin geleceğe yönelik olarak varlıklarına son verilmesi

İdari Sözleşmeler

Sözleşme: Belirli bir hukuki sonuç doğurmak amacıyla en az iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun olarak yaptıkları irade açıklamaları

➤ İdari Sözleşmeler

- Taraflardan en az birisi kamu tüzel kişisidir
- Sözleşmenin konusunun, kamu hizmetinin doğrudan doğruya yürütülmesine ilişkin olması ya da özel hukuku aşan hükümleri içermesi gerekir
- Uyuşmazlıklar idari yargıda çözümlenir
- Kamu üstün gücü gündemdedir
- Türleri:
 - Kamu Hizmeti İmtiyaz Sözleşmeleri
 - Müşterek Emanet ve İltizam Sözleşmeleri
 - Kamu İstikraz (*Borçlanma*) Sözleşmeleri
 - Yeraltı ve Yerüstü Servetlerinin İşletilmesine İlişkin Sözleşmeler
 - Orman İşletme Sözleşmeleri

- İdari Hizmet Sözleşmeleri
 - Atipik İdari Sözleşmeler (*işletme hakkı sözleşmesi, ...*)
 - Diğer türler (*görevlendirme sözleşmesi, yap-işlet-devret, yap-işlet sözleşmeleri ...*)
- **Özel hukuk sözleşmesi**
- Bir taraf idare olmakla birlikte idare kamu gücünü kullanamaz, şartlar eşittir
 - Uyuşmazlıklar adli yargıda çözümlenir

Kamu İhale Kanunu'nun Temel İlkeleri

- Saydamlık
- Rekabet
- Eşitlik
- Güvenirlik
- Kamuoyu Denetimi
- İhtiyaçların Uygun Şartlarla ve Zamanında Karşlanması
- Kaynakların Verimli Kullanılması

İhale Usulleri

- 2886 sayılı kanun (*Devlet İhale Kanunu*)
 - Kapalı İhale Usulü
 - Açık Arttırma ve Eksiltme Usulü
 - Pazarlık Usulü
 - Yarışma Usulü
- 4734 sayılı kanun (*Kamu İhale Kanunu*)
 - Açık İhale Usulü
 - Belli İstekliler Arasında İhale Usulü
 - Pazarlık Usulü
 - Doğrudan Temin Usulü
 - Tasarım Yarışmaları

ÜNİTE 4: Türkiye Cumhuriyeti Devlet İdaresinin Görevleri ve Kamu Hizmeti

Türkiye Cumhuriyeti Devlet İdaresinin Görevleri

- Milli Güvenliğin Korunması
- Kamu Düzeninin Sağlanması
- Kamu Hizmetlerinin Yürütülmesi
- İç Düzen Faaliyetleri
- Teşvik ve Destekleme Faaliyeti
- Planlama Faaliyetleri

Kamu Hizmeti

Kamu Hizmeti: Doğrudan devlet veya yerinden yönetim kuruluşlarınca veya bunların denetim ve gözetimi altında kamu yararı ihtiyacının tatmini amacını güden etkinlik

- Organik açıdan kamu hizmeti
- Maddi açıdan kamu hizmeti

Kamu Hizmetine Egemen Olan Temel İlkeler

- Süreklilik ve Düzenlilik
- Değişkenlik

- Nesnellik (Tarafsızlık) ve Eşitlik
 - Kamu Hizmetlerinin Bedelsizliği
- Türkiye’de kamu hizmetleri, ilke olarak, kanunla veya CK ile kurulabilir veya kaldırılabilir
- Devletin hüküm ve tasarrufu altında olan kıyılar, doğal ve tarihi zenginlikler ve kaynaklar, ormanlar, özelleştirilemezler.

Kamu Hizmeti Türleri

- Tekelli - Tekelsiz Kamu Hizmetleri
- Yürütüldükleri Alana Göre (**Örnek: Tüm ülke düzeyinde → demiryolu**)
- Bireylerin Yararlanma Biçimlerine Göre
 - Doğrudan doğruya kamu hizmetleri
 - Bireysel yararlanma sağlayan kamu hizmetleri
- Konularına Göre
 - İdari kamu hizmetleri
 - İktisadi kamu hizmetleri
 - Sosyal kamu hizmetleri
 - Bilimsel, teknik ve kültürel kamu hizmetleri

Kamu Hizmetlerinin Görülme Usulleri

- **Emanet Usulü** : Kamu hizmetlerinin kamu kesiminde yer alan tüzel kişilere, kendi aracı, kendi personeli ve kendi parası ile gördürülür
- **Müşterek Emanet Usulü**: Kamu hizmetinin masrafları, hasar ve zararı idareye ait olmak üzere, gelir üzerinden belli bir pay veya götürü bir ücret karşılığı özel bir kişiye akdedilen karma nitelikli bir idari sözleşme gereğince gördürülür. Hizmetin işletilmesi özel hukuk kişisine verilir ve hizmet sonucu kar elde edilirse belli bir pay özel hukuk kişisine verilir (zarara katılmaz). **Bugün terkedilmiş bir usuldür.**
- **Ruhsat Usulü**: Belli kamu faaliyetlerinin (*belediyelerde toplu taşımacılık, eğitim, sağlık, ...*), idarenin (takdirinde) vereceği bir izin ile, idare tarafından belirlenen bir hizmet bedeli ile, özel hukuk gerçek veya tüzel kişileri tarafından gördürülmesidir.
- **İltizam Usulü**: Kamu hizmetinin, özel hukuk kişisi tarafından (*önceden kararlaştırılan, götürü veya orantılı bir kazanç ya da ücret karşılığında*) yürütülmesidir. **Bugün terkedilmiş bir usuldür.**
- **İmtiyaz Usulü**: Müşterek emanet usulü ile aynıdır ancak A.Ş. statüsündeki özel hukuk kişisi, yapılan (*ve Danıştay’ın incelemesinden geçen, en fazla 49 YIL süreli*) imtiyaz sözleşmesi kapsamında sermayeyi kendisi getirir ve hizmet sonucu oluşabilecek zarardan da sorumludur.

İmtiyaz Sözleşmesinde İdarenin Yetkileri

- Denetim ve Yaptırım Uygulama Yetkisi
- Tek Yanlı Değişiklik Yapma Yetkisi
- Tek Yanlı Fesih Yetkisi

ÜNİTE 5: Kolluk

Kamu Düzeni

Kamu Düzeni: Toplumsal alanda (*yollar, parklar meydanlar, alışveriş merkezleri, çarşılar, pazarlar, kafeler, kiraathaneler, eğlence yerleri, tiyatro, sinema, hamam, otel, lokanta vb. herkese açık kamusal mekanlar*) düzen (*toplumsal güvenlik, huzur, sükûn, dirlik, asayiş ve genel sağlık*) tesis eden kurallar bütünü

- **Temel Unsurlar:**
 - Kamu güvenliği
 - Dirlik ve esenlik
 - Genel sağlık
 - Genel ahlak
- **Yeni Unsurlar:**
 - İnsan onuru
 - Estetik
 - Ekonomik Kamu Düzeni
 - Ekolojik Kamu Düzeni

Kolluk Türleri

Kolluk: Kamu gücünü haiz kamu otoritelerinin (*jandarma, polis, ...*), kamu düzeninin sağlanması ve bu düzenin devamı maksadıyla gerçekleştirdikleri Anayasal ve kanuni sınırlar ve yetkiler kapsamında kamu özgürlüklerini sınırlayıcı tüm iş, işlem, düzenleme, eylem, faaliyet, etkinlik, örgüt ve personeli

Kolluk Faaliyetleri: Devletin egemenlik yetkisine dayanarak ve kamu gücünü kullanmak suretiyle toplumsal asayiş, emniyet, güvenlik, dirlik, esenlik ve genel sağlık şartlarını sağlamak amaçlarıyla kamu düzenini sağlamaya ve korumaya yönelik tüm etkinlikler, iş, işlem ve eylemler (*radarla hız kontrolü, kimlik kontrolü ...*)

- **Amaçları:**
 - Genel ahlak
 - Kamu güvenliği
 - Dirlik, esenlik
 - Genel sağlık
- **Türleri:**
 - İdari Kolluk (*proaktif faaliyet*)
 - Genel
 - Merkezi idare kolluğu
 - Polis (*üniformalı polis, sivil polis*)
 - İdari polis
 - Siyasi polis
 - Adli polis
 - Jandarma
 - Sahil güvenlik
 - Bekçiler
 - Makamlar
 - Cumhurbaşkanı
 - İçişleri bakanı
 - Vali

- Kaymakam
- Mahalli idare kolluğu
 - İl Özel İdaresi (uygulamada kolluk personeli istihdam etmez)
 - Belediye → **Zabıta**
 - Köy → **Korucular**
 - Silahlı korucular
 - Gönüllü güvenlik korucuları
 - Güvenlik korucuları
- Özel (hizmet) kolluk
 - Orman Muhafaza Kolluğu
 - Limanlar Zabıtası
 - Ordu Zabıtası (*inzibat*)
 - Hudut ve Sahiller Sağlık Kolluğu
 - Sınır Kolluğu
 - Çiftçi Mallarını Koruma Kolluğu
 - Özel Güvenlik Kolluğu
- Özel güvenlik
 - Adli Kolluk (*reaktif faaliyet*)

Kolluk Makamları, Amirleri ve Personeli

Merkezi idare kolluk makamları

- Cumhurbaşkanı
- İçişleri bakanı
- Vali
- Kaymakam

Mahalli idare kolluk makamları

- İl özel idaresi
 - İl genel meclisi
 - İl encümeni
 - Vali
- Belediye
 - Belediye meclisi
 - Belediye encümeni
 - Belediye başkanı
- Köy
 - İhtiyar meclisi
 - Muhtar

Özel idari kolluk makamları

- Maliye
- Orman
- Av
- Hudut ve sahiller
- Kara-deniz-hava trafikleri

Kolluk İşlemleri

- Düzenleyici Kolluk İşlemleri
- Bireysel Kolluk İşlemleri

- İzin verme ya da vermeme
- Emir ya da ihtar
- Erteleme kararı
- Kapatma kararı
- Yasaklama kararı
- Alındı belgesi verme
- İdari müeyyide, idari tedbir ve idari para cezası
- Bildirim alma
- Re'sen icra ve zor kullanma
- Silah kullanma

Kolluk Usulleri

- Serbestlik usulü
- Bildirim usulü
- İzin (*Ruhsat*) Usulü

Yetki Saptırması: Kamu düzeni dışında kamu mallarını koruyup mali yarar sağlamak gibi, hatta siyasi, ideolojik, dinsel, cinsel, mezhepsel, etnik, felsefi vb. gibi farklı bir amaç güden kolluk işlemleri

- Örnek: *Özel kolluk makamının yetkisini, genel idari kolluğun amacı olan kamu düzenini tesis için kullanması*

Usul Saptırması: Özel kolluk makamının yetkisini, genel idari kolluk için öngörülen şekil ve usul kurallarına uygun olarak kullanması

ÜNİTE 6: Kamu Görevlileri

Kamu Görevlisi Kavramı, Memurluk Mesleği ve Hukuki Statüsü

Kamu Görevlisi: kamu sektöründe çalışan kişi

Geniş anlamda: Kamu ya da özel hukuka tabi olmasına veya seçilerek ya da atanarak gelmesine bakılmaksızın kamu sektöründe çalışan herkes

Dar anlamda: Yönetimin siyasal kanadını oluşturan görevliler dışında kamu hukuku rejimine tabi olan ve mesleki sıfatla hizmette bulunan personel

- **Memurlar:** DMK'ya tabidir
- **Diğer Kamu Görevlileri:** Kendi özel kanun ve personel rejimine tabi kamu görevlileri
 - TSK mensupları
 - YÖK öğretim elemanları
 - Hakim ve savcılar
 - Devlet Tiyatrosu ve Devlet Opera ve Balesi sanatçıları
 - Genelkurmay Mehteran Bölüğü sanatçıları
 - Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası üyeleri

İstisnai Memurluk: idârî açıdan özellik taşıyan bazı hizmetlere, yine idârî sebeplerle ana personel rejimine bağlı kalımsızın memur atanabilme imkânı sağlayan Kadrolar

Kadro: kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak üzere memurun atandığı belirli yetki, hak, ödev ve sorumlulukla donatılmış görev yeri

Aday Memur: İlk defa devlet memurluğuna atanacaklar için uygulanan merkezi sınavı kazanarak temel, hazırlayıcı eğitim ve staja tabi tutulmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarına atananlar

Kademe ilerlemesi: Görev ve unvanında değişiklik olmaksızın memurun belirli bir hizmet süresi ve yeteneğini göstermesi hâlinde aylıkça ilerlemesi

Derece yükselmesi : Memurun, bulunduğu hiyerarşi içinde ilerlemesi ve bulunduğu dereceden bir üst dereceye geçmesi

İlkeler

- **Sınıflandırma:** Devlet memurlarının görevlerinin gerektirdiği niteliklere ve mesleklere göre sınıflara ayırmaktır.
 - Genel İdare Hizmetleri Sınıfı
 - Teknik Hizmetler Sınıfı
 - Sağlık Hizmetleri ve Yardımcı Sağlık Hizmetleri Sınıfı
 - Eğitim ve Öğretim Hizmetleri Sınıfı
 - Avukatlık Hizmetleri Sınıfı
 - Din Hizmetleri Sınıfı
 - Emniyet Hizmetleri Sınıfı
 - Jandarma Hizmetleri Sınıfı
 - Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı
 - Yardımcı Hizmetler Sınıfı
 - Mülki İdare Amirliği Hizmetleri Sınıfı
 - Milli İstihbarat Hizmetleri Sınıfı
- **Kariyer:** Devlet memurlarına yaptıkları hizmet için lüzumlu bilgilere ve yetişme şartlarına uygun şekilde sınıflar içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanı sağlamaktır.
- **Liyakat:** Kamu hizmet ve görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmayı ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında devlet memurlarına güvence sağlamayı ifade eder.

İstihdam Şekilleri

- Memur
- Sözleşmeli personel
- İşçiler

Memurların Ödev, Sorumluluk ve Hakları

- Memurların Ticari Faaliyette Bulunma Yasağı
- Müracaat, Şikayet ve Dava Açma
- Toplu Eylem ve Hareketlerde Bulunma ve Grev Yasağı
- İzinler
 - Yıllık izin
 - Sağlık izni
 - Mazeret izinleri
 - Doğum izni ve Babalık izni
 - Süt izni
 - Evlilik ve Ölüm izni
 - Özel mazeret izni
 - Yarım gün izni
 - Hastalık ve Refakat izni

- Aylıksız izinler

Görevler:

- Anayasa, yasa ve devlete bağlılık
- Kişisel olarak ve kesintisiz hizmet (*işbaşında bulunma*) borcu
- Emirlere uyma ve hukuka aykırı emirleri uygulamama yükümlülüğü
- Tarafsızlık yükümlülüğü
- Mal bildiriminde bulunma yükümlülüğü
- Uyumlu giyinme
- Davranış ve işbirliği yükümlülüğü
- Görev yerinde oturma yükümlülüğü
- Resmî belge, araç ve gereçleri geri verme yükümlülüğü

Yasaklar

- Başka görev alma yasağı
- Toplu eylemlerde bulunma yasağı
- Birlikte çekilme ve grev yasağı
- Ticaret ve kazanç getirici faaliyetlerde bulunma yasağı
- Hediye ve çıkar sağlama yasağı
- Siyasal partilere girme yasağı
- Kitle iletişim araçlarına bilgi veya demeç verme ve gizli bilgileri açıklama yasağı
- Ayrıldığı kuruma karşı görev alma yasağı

İzin Türleri

- 10 yıla kadar 20 , sonra 30 gün izin hakkı + 2 gün eklenebilir
- Radyoaktif ışına maruz kalanlara ayrıca 1 ay ek izin verilir
- Hastalıkta 12 - 18 aya kadar izin verilebilir
- Ağır kazada 3 ay izin verilebilir

Memurların Disiplin ve Cezai Sorumlulukları

- **Disiplin Cezalarında Geçerli Olan Temel İlkeler**
 - Kanunilik
 - Ölçülülük
 - Savunmasız ceza verilememesi
 - Bir suçtan dolayı aynı idare tarafından yalnızca tek bir ceza verilebilmesi
 - Gizlilik
 - Hak arama yollarının gösterilmesi
 - Gerekçe
 - Geçmişe yürümezlik
 - Kuşkudan sanığın yararlanması
- **Disiplin Cezalarının Türleri**
 - Uyarma
 - Kınama
 - Aylıktan kesme
 - Kademe ilerlemesinin durdurulması
 - Devlet memurluğundan çıkarma

Soruşturma İzni Vermeye Yetkili Merciler

- Cumhurbaşkanı
- Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı
- TBMM Başkanı

- TBMM Genel Sekreteri
- İçişleri Bakanı
- Bakan
- En Üst İdari Amir
- Vali
- Kaymakam

Memurluğun Sona Ermesi ve Memurluğa İlişkin Diğer Hususlar

Memurluğu sona erdiren hususlar

- **Çekilme - istifa etme:** istifa sonrası yerine atanan kişinin gelmesini beklemek zorundadır ancak 1 ay içinde gelmez ya da göreve başlamazsa haber vererek görevi bırakabilir.
- **Çekilmiş sayılma:** atamadan sonra 15 gün içinde göreve başlamaması halinde istifa etmiş sayılır. Bu durumda 1 yıl memurluğa tekrar alınmaz.
- **Memurluktan çıkarılma** - DMK 125. md. kapsamındaki disiplin cezaları (*uyarma, kınama: kusurlu davranış durumunda, aylıktan kesme:1/8 - 1/30 oranında kesinti, kademe ilerlemesinin durdurulması:1-3 yıl, memurluktan çıkarma*)
- **Memuriyet koşullarında eksiklik:** koşulları taşımadığının tespiti ya da koşulları sonradan kaybetmesi
- **Bağdaşmazlık:** memurlukla bağdaşmayan bir görevi kabul etmesi durumunda
- **Emeklilik:** 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu, 5502 Sayılı kanunla birleştirildi ancak daha önce memuriyete girenler için 5434 sayılı kanun geçerlidir - DMK 13. madde kapsamında memurluk zamanındaki kusurundan dolayı ceza rücu eder
- **Ölüm:**

ÜNİTE 7: İdarenin Malları ve Kamulaştırma

İdarenin Malları

Kamu Hizmetinin Sunulması

- Teşkilat
- Görevliler
- Mallar
 - Taşınır Mallar
 - Taşınmaz Mallar
 - Haklar
 - Alacaklar
 - Borçlar

İdarenin Mal İhtiyacını Karşılması

- Olağan Usuller
 - Tabii olarak mal edinme
 - Satın alma ve bağış suretiyle mal edinme
 - Borçlanma suretiyle mal edinme
 - Kamusal yükümlülükler getirme sonucu mal edinme
 - Bayındırlık faaliyeti sonucunda mal edinme
 - İdari sözleşmenin sona ermesinde mal devri
 - Düzenleme ortaklık payı şeklinde mal edinme
 - Kamulaştırma suretiyle mal edinme

- Devletleştirme suretiyle mal edinme
- Miras yoluyla mal edinme
- Para cezaları, müsadere ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi suretiyle mal edinme
- Olağanüstü Usuller (**istimval**: *Devletin, olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirebileceği para, taşınır mal ve çalışma yükümlülükleri*)

Kamu Malı: Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerinin uhdesinde bulunan tüm mallar

Kamusal Mal: Kamu tüzel kişilerinin mülkiyetinde olup, tahsis edilen ya da kamunun doğrudan yararlanmasına sunulan mallar (*kamu hukuku kurallarına tabidir*)

Tahsis: idarenin elindeki bir malı “kamusal mal” statüsüne sokan işlem (*bir devlet malının umumun faydalanmasına koyan veya bir amme hizmetine bağlayan idari tasarruf*)

Hizmet Malları: Bir kamu hizmetine tahsis edilmiş ve o hizmet için biçimlendirilmiş, o hizmetin parçası olacak şekilde düzenlenmiş mallar (**Örnek**: *Okul binası, hastane binası, Adliye binası ...*)

Orta Malları: Kamunun (halkın) doğrudan kullanımına ya da yararlanmasına sunulan mallar (**Örnek**: *Yollar, meydanlar, köprüler ...*)

Sahipsiz Mallar: Özel hukuk kişilerinin mülkiyetinde olmayan ve niteliği gereği mülkiyete konu olamayan mallar (**Örnek**: *kayalar, tepeler, dağlar, ormanlar, ...*)

Kamu Mülkiyeti:

Üstün Yetkiler

- Kamu mallarının sınırları, tek taraflı işlemle idare tarafından belirlenir
- Kamu malları özel bir korumaya (*ağırlaştırılmış cezalar ve özel usuller*) tabidir
- Kamu mallarına komşu taşınmazlara, idarî irtifaklar yüklenmesi yetkisi verir
- Kamu mülkiyeti, zaman aşımı nedeniyle sona ermez
- Kamu malları, haciz, ipotek gibi özel hukuk işlemlerine konu olamaz
- Kamu malları devir ve ferağ edilemez

Yükümlülükler

- İdare, kamu mallarını bağışlama veya ücretsiz devretme yetkisine sahip değildir
- Kamu malları üzerinde kural olarak sözleşmeye dayalı aynı hak tesis edilemez
- Kamu mallarının kullanımının (*tahsisinin*) değiştirilmesi sıkı kurallara bağlıdır
- Kamu mallarından yararlanma talepleri karşısında idare, kamu yararına uygun davranmak zorundadır

Kamusal Malların Tasnifi

Oluşumları Açısından:

- Doğal Kamusal Mallar
- Sun'î (*Yapay*) Kamusal Mallar

Tahsis Cihetine Göre:

- Hizmet Malları
- Orta Malları
- Sahipsiz Mallar

Kamusal Malların Özellikleri

- Kamusal Malların Devir ve Ferağ Edilmezliği

- Kamusal Malların Zaman Aşımı ile İktisap Edilmezliği
- Kamusal Malların Özel Hukuk İşlemlerine Konu Olamaması
- Kamusal Malların Kamulaştırılamaması
- Kamusal Malların Vergi Gibi Yükümlülüklerden Muaf Olması
- Kamusal Malların Özel Bir Korumaya Tabi Olması

Kamusal Mallardan Yararlanma

Malların Türüne Göre Yararlanma Biçimleri

- İdarenin özel mallarından yararlanma
- Hizmet mallarından yararlanma
- Orta mallarından yararlanma
- Sahipsiz mallardan yararlanma

Özel Yararlanma

- **Özel (Kural) yararlanma**
 - Örnekler
 - ❖ Mezarlığa defin
 - ❖ Terminalde otobüs şirketlerine bilet satış yeri verilmesi
 - ❖ Hallerde kabzımallara yer verilmesi
- **Özel-istisnai yararlanma**
 - Şartlar
 - ❖ İzne tabidir
 - ❖ Ücrete tabidir
 - ❖ Süreye tabidir
 - ❖ Kamusal malın tahsis amacına uygun olmalıdır
 - Örnekler
 - ❖ Kaldırımda büfeler
 - ❖ Kamu binalarındaki kantinler
 - ❖ Lokantanın kaldırılma masa koyması (geçici işgal)

Kamulaştırma (istimlak)

- Kamulaştırma usul ve esasları kanunla düzenlenmelidir
- Kamulaştırma devlet ve kamu tüzel kişileri tarafından yapılabilir
- Kamulaştırma, kamu yararı amacıyla yapılabilir
- Kamulaştırma, ancak özel mülkiyetteki taşınmaz mallar hakkında yapılabilir
- Kamulaştırma, gerçek değer kural olarak peşin ve nakden ödenmesi suretiyle yapılır
- Yeterli ödenek temin edilmeden, kamulaştırma işlemlerine başlanılamaz
- Devlet alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulaması
- Kısmî kamulaştırma usulü
- İrtifak hakkı kurulması

Kamulaştırmanın Aşamaları

Kamulaştırmada İdari Aşamalar

- Kamulaştırma bedeli için yeterli ödeneğin temin edilmesi
- Kamu yararı kararının alınması
- Kamulaştırılacak taşınmazın belirlenmesi
- Kamulaştırma kararının alınması ve tapu siciline şerh verilmesi
- Kamulaştırma bedelinin tespiti

- Satın alma usulünün denenmesi

Kamulaştırmada Adli Aşama

- İdarenin, Asliye Hukuk Mahkemesine müracaatı
- Mahkeme tarafından meşruhatlı davetiye çıkarılması
- Kamulaştırma kararına karşı idarî dava açılması
- Duruşmada tarafların anlaşması
- Taraflar anlaşamaz ise, bedelin mahkeme tarafından tespiti
- Kamulaştırma bedelinin idarece bankaya yatırılması ve tescil kararı
- Mülkiyetin idareye geçmesi

ÜNİTE 8: İdarenin Sorumluluğu

Sorumluluk ve İdari Sorumluluk Kavramı

Sorumluluklar:

- **Siyasi sorumluluk** :
- **Ceza sorumluluğu** : Hukukun suç saydığı bir fiilin işlenmesi
- **Disiplin sorumluluğu** : Meslek kurallarının ihlal edilmesi
- **Hukuki sorumluluk** : Bir kişinin haksız fiil veya sözleşmeye aykırı davranış ile başkasına verdiği zararı karşılaması

İdarenin Hukuki Sorumluluğu:

Geniş Anlamda: Devletin mali sorumluluğu

Dar Anlamda: İdarenin kamu hukukuna tabi faaliyetlerinden doğan zararların tazminine yönelik kurallar ve ilkeler

İdarenin Hukuki Sorumluluğu

- İdarenin özel hukuk sorumluluğu
- İdari sorumluluk

İdari Sorumluluk

- **Kusura dayalı sorumluluk:** İdarenin, kamu hizmeti ve faaliyetlerini yürütürken “kusurlu” (*hizmet kusuru*) bir davranışta bulunarak sebep olduğu zararı tazmin etmesi yükümlülüğü
- **Kusursuz sorumluluk:** İdarenin davranışından bir zarar meydana geldiğinde, idarenin hiçbir kusuru olmasa da zarardan sorumlu tutulması

Kusura Dayalı Sorumluluk

Hizmet Kusuru: Hizmetin kurulmasında, düzenlenmesinde ya da işleyişindeki bir bozukluk, aksaklık veya eksiklik

- Yürütülen görevden ayrılamayan (kişiselleştirilemeyen) kusurlardır
- Özellikleri:
 - Kişilerden bağımsızdır
 - Asli bir sorumluluktur
 - Anonimdir (*kişilerden bağımsızdır*)
 - Esnektir
- Tasnifi:
 - Hizmetin kötü işlemesi

- Hizmetin geç işlemesi
- Hizmetin hiç işlememesi

Kişisel Kusur: Yürütülen görevden ayrılabilir nitelikteki kusurlar

- Hizmetin tamamıyla dışında işlenen kusurlar (**Örnek:** kamu görevlisinin özel hayatında işlediği kusurlar)
- Suç niteliğindeki kusurlar (**Örnek:** polis memurunun işkence yapması)
- Hizmet içindeki ağır kusurlar (**Örnek:** cerrahın aşırı alkollü iken ameliyat yapması)
- Hizmet içindeki kasıtlı kusurlar (**Örnek:** Kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken kin, düşmanlık, öç alma şeklinde kasten hareket etmesi)

Kusursuz Sorumluluk

Özellikleri:

- Kusursuz sorumluluğun ikincil olma özelliği
- Mağdur için elverişlilik özelliği
- Zararın anormal ve özel oluşu özelliği
- Kusursuz sorumluluğun orijinal olma özelliği

İlkeler:

- Risk İlkesi
 - **Risk Sorumluluğuna Yol Açan Durumlar:**
 - Tehlike barındıran eşyalar
 - Tehlikeli yöntemler
 - Tehlikeli durumlar
 - Kamu hizmetine geçici olarak iştirak edilmesi
 - Sosyal olaylar
 - Terör eylemleri
- **Kamu Külfetleri Karşısında Eşitlik İlkesi**
 - **Eşitlik ilkesi gereğince sorumluluğa Yol Açan Durumlar:**
 - Bayındırlık faaliyetlerinin daimî zararları
 - Ticari zararlar
 - Kullanım engelleri ve değer kayıpları
 - Hukuka uygun işlemlerden sorumluluk

İdarenin Sorumluluğunun Şartları

- İdari Davranışın Varlığı
- Zararın Varlığı
 - Zarar meşru olmalıdır
 - Zarar gerçekleşmiş ve kesin olmalıdır
 - Zarar parayla ölçülebilir olmalıdır
 - Zarar maddi veya manevi olabilir
- İlliyet Bağının Varlığı

İlliyet Bağı: Gerçekleşen zararlarla sorumluluğun bağlandığı davranış arasındaki sebep-sonuç ilişkisi

İdarenin Sorumluluğunu Etkileyen Haller

- Mücbir Sebep
 - Şartları:
 - Dışsallık
 - Öngörülemezlik
 - Önlenemezlik
- Beklenilmeyen Hal (kaza)
 - Şartları:
 - İçsellik
 - Öngörülemezlik
 - Önlenemezlik
- Zarar Görenin Davranışı
 - Şartları:
 - Mağdurun gayrimeşru durumu
 - Mağdurun riskleri üstlenmesi
 - Müterafik (birlikte) davranış
- Üçüncü Kişinin Davranışı

Zararın Tazmini

Sorumlu idarenin tespiti

- Devlet tüzel kişiliği
- Kamu görevlisinin birden fazla görev üstlenmesi
- Faaliyetin birden fazla idare tarafından yürütülmesi
- Arızî (geçici) görevlilerinin zararları

Zararın Tazminine İlişkin İlkeler

- Nakden Tazmin İlkesi
- Sorumluluk Nispetince Tazmin İlkesi
- Taleple Bağlılık İlkesi
- Tam Tazmin İlkesi
- Denkleştirme İlkesi
- Tazminat Talep Edebilecekler

Zarar Miktarının Tespitinde İlkeler

- Zararın hesaplanma tarihi
- Tazminatın türü
- Tazminatta faiz